

Gedeputeerde en Provinciale Staten van Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

Datum : 2 juni 2016
Onderwerp : **Brief over het Ambitiedocument Duurzame Landbouw**
Ons kenmerk : PAL 2016/08

Naar een duurzame landbouw in een duurzaam landschap

Geachte leden van GS en PS,

Hierbij ontvangt u onze brief met bevindingen over de verduurzaming van de grondgebonden landbouw in Zuid-Holland. Deze brief is opgesteld naar aanleiding van onze behandeling van een concept van het Ambitiedocument Duurzame Landbouw (in het vervolg van deze brief verkort tot 'ambitiedocument').

Wij zijn positief over de interactieve wijze waarop de provincie samen met partners de landbouw in Zuid-Holland via proeftuinen tracht te innoveren en verduurzamen en over de wijze waarop wij hierbij zijn geraadpleegd. Zo hebben wij op weg naar het ambitiedocument al in januari 2015 ons advies [Naar een waardenvolle landbouw in Zuid-Holland](#) uitgebracht. Zowel en marge van de organisatie van onze lunchlezing over het GLB na 2020 als in een bilaterale sessie met de betrokken ambtenaren is een zinvolle interactie ontstaan over de aanpak. Naast waardering voor het doorlopen proces komen wij naar aanleiding van onze bespreking van het ambitiedocument tot de volgende bevindingen.

Bevindingen

Zorg voor een heldere interventielogica en evalueer en leer

Verstandig beleid vraagt om een heldere interventielogica en verantwoording van ingezette instrumenten.

Wij ondersteunen het idee om naast de meer gebruikelijke invulling van de 2^e pijler van het EU-landbouwbeleid (POP-3: het derde plattelandsontwikkelingsprogramma), daarbij ook in te zetten op een transitie naar een meer duurzame en peri-urbane landbouw. Het vooraf SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) formuleren van doelen is dan niet altijd goed mogelijk, maar dat ontslaat beleidsmakers niet van de plicht aan te geven wat de te verwachten maatschappelijke effecten van de aangeboden duurzame innovaties zullen zijn en in hoeverre die aansluiten bij de provinciale verantwoordelijkheden en bevoegdheden (zie ons advies [Naar een waardenvolle landbouw in Zuid-Holland](#)). Anders wordt het ook lastig een keuze hieruit te maken.

Een heldere interventielogica kan ook helpen om de duurzame innovaties te ondersteunen met de verschillende instrumenten in POP-3, waaronder European Innovation Partnerships (EIP's), bijdragen in fysieke investeringen, etc.

Dit vraagt om een goede monitoring en evaluatie (in de zin van reflectie en leren) van het proces, de geleverde inspanningen en bereikte resultaten. Ontwerp dat leerproces zodanig dat er tussentijds kan worden bijgestuurd en dat er ook wordt geleerd van eerdere ervaringen in Nederland (o.a. Innovatienetwerk en Transforum) en van gelijktijdige experimenten elders in Nederland en Europa.

Heb als onderdeel van die interventielogica niet alleen oog voor de koplopers, maar ook voor de volgers. Hoewel opschaalbaarheid en herhaalbaarheid onderdeel uitmaken van de criteria voor duurzame innovaties in de landbouw- en voedselketen die voor ondersteuning in aanmerking komen, biedt het ambitiedocument beperkt

zicht op hoe volgers in de landbouw aan kunnen haken aan de koplopers die ondersteund zullen worden. Doel van het innovatiebeleid is immers om zoveel mogelijk positief maatschappelijk effect te bereiken, wat pas goed lukt als die koplopers ook voldoende volgers krijgen.

Verduurzaam landbouw én landschap, met meer oog voor People

Waar in het ambitiedocument de inzet vooral gericht is op de verduurzaming van de voedselketen, dus de agrarische productie (economisch en ecologisch, ofwel Profit en Planet), vragen wij ook aandacht voor de verduurzaming van het agrarisch landschap (de Planet-P) en voor sociale verduurzaming (de People-P).

Dit kan door de innovatieruime te vergroten, waardoor ook hierop gerichte duurzame innovaties voor ondersteuning in aanmerking komen. Dit biedt zowel de indieners als provincie die die voorgestelde duurzame innovaties zal selecteren meer keuzevrijheid, waardoor er meer maatschappelijk rendement is te verwachten van de beschikbaar gestelde publieke middelen.

Duurzame landbouw gaat immers niet alleen over het leveren van duurzaam geteelde producten, maar nadrukkelijk ook over het bijdragen aan alle maatschappelijke waarden die aan de landbouw verbonden zijn. Het gaat dan o.a. om landschappelijke, natuur-, recreatie-, erfgoed-, bodem- en waterwaarden. Vanuit provinciaal oogpunt zijn die minstens zo belangrijk (zie onze notitie [Natuurlijk verder met een sterk groenblauw netwerk](#)).

De inkomsten van agrarische / plattelandsondernemers hoeven immers niet alleen uit de verkoop van agrarische producten te komen. Deze kunnen ook komen uit het leveren van maatschappelijke diensten die bijdragen aan de hiervoor genoemde maatschappelijke waarden, waar nu en in de toekomst ook EU-middelen voor beschikbaar zijn in het kader van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB, in het kader van POP-3 en straks -4).

Het versterken van die maatschappelijke waarden kan o.a. in de vorm van het leveren van groene en blauwe diensten. In de verstedelijkte en verstedelijkende Randstad zien wij met name rond de stad goede mogelijkheden voor verbrede landbouw die groene en blauwe diensten levert die bijdragen aan het stedelijke woon- en vestigingsklimaat. Daarbij gaat het o.a. om het tegengaan van wateroverlast en hittestress, verbeteren van de luchtkwaliteit en het verbeteren van de recreatiemogelijkheden in een toegankelijk, aantrekkelijk en water- en natuurrijk landschap. Meer verblijf in een gezonde groene omgeving wordt o.a. gestimuleerd door een sterk groenblauw netwerk dat stad en land dooradert en verbindt, om het landschap te voet en per fiets en boot te beleven, zoals beschreven in onze notitie [Natuurlijk verder met een sterk groenblauw netwerk](#).

Ook de sociale P (People) verdient meer aandacht. Het ambitiedocument onderschrijft weliswaar die mogelijkheden voor verbreding rond de stad, maar werkt deze beperkt uit. Naast recreatie en educatie gaat het b.v. ook om zorg. Zo levert de zorglandbouw een bijdrage aan die verbreding, aan de vitaliteit van en draagvlak voor de landbouw en aan het welzijn voor een deel van onze bevolking. Initiatieven in de urbane landbouw (binnen de stad) kunnen eveneens bijdragen aan de werkgelegenheid, welzijn, sociale samenhang en het leveren van vers voedsel.

Meer aandacht op de sociale P draagt ook bij aan de 'license to operate'. De steun in de maatschappij en bij bestuur en politiek voor de agrarische sector om in een stedelijke omgeving als Zuid-Holland te kunnen blijven ondernemen zal groter zijn naarmate meer burgers in Zuid-Holland hier ook direct profijt van hebben en het maatschappelijk belang hiervan inzien en ervaren.

Wij zijn graag bereid om naar aanleiding van deze brief met u het gesprek aan te gaan.

Met vriendelijke groet,

Jan (J.J.) Helder

Jos (J.M.) Brouwer

W.G.

W.G.

Voorzitter

Secretaris